

2001'DEN GELECEĞE DÜNYA VE TÜRKİYE

EMEP

2001, Yeni Dünya Düzeni (YDD) adı verilen çok yönlü saldırganlığın, ABD patronajında uluslararası tekellerin azami karlarını garanti etmek, sömürü ve yağmalarının önündeki tüm engelleri kaldırmak üzere dünyanın yeniden yapılandırılması girişimlerinin tırmandırılmasıyla 2002'ye evrildi.

1990'ların başında ilan edilen YDD; bütün "evrensel barış", "uluslar arasında adalet", "demokrasinin her yere yayılması", "refahın yaygınlaşması" iddialarına karşın, tam tersini amaçlamış ve savaşları, iç karışıklıkları, ırk ve din çatışmalarını Avrupa'nın ortasına taşıırken, girilen süreci; sermaye egemenliğinin sınırsız genişlemesi; geri ülke halklarının tam teslim alınması, işçi sınıfı ve emekçi örgütlerinin etkisizleştirilmesi, yığınların siyaset dışına itilerek ne idüğü belirsiz "sivil toplum örgütleri"nin öne çıkarılması ve zaten kurtlanmış olan demokrasinin tümünden güdükleşmesi süreci olarak değerlendirmek istemiştir. Nitekim, her ülkede zenginliklerin daha küçük bir kesimin elinde toplanması ve dünyadaki bütün servetlerin birkaç metropol ülkeye akması amacıyla hareket edilmiş ve bu amaç doğrultusunda hayli adımlar da atılmıştır.

Yaşanıp görüldüğü gibi, son on yıldır Ortadoğu'da, Balkanlar ve Kafkasya'da karışıklık, çatışma ve kriz bölgeleri yaratılmış olması yetmemiştir. 11 Eylül'le birlikte YDD, yüzündeki "güler yüzlü" maskeyi de çıkararak; "terörizme karşı savaş", "ya güvenlik ya demokrasi", "ya bizden yanasınız ya da terörizmden" dayatmaları ardında; gelecek 30 yılı "savaşlar" ve dünyanın her köşesine askeri müdahaleler dönemi olarak ilan etmiştir. ABD'nin kendi özel birlikleri ve ağır savaş araçlarıyla Avrupa'nın ortasından Çin'e kadar yerkürenin en sorunlu bölgelerinde "askeri üsler" kurması; Orta Avrupa, Balkanlar, Kafkasya, Ortadoğu ve Orta Asya'ya ABD askerlerinin üslenmesi, Afganistan'a müdahale, Kolombiya ve Orta Amerika'ya karşı operasyon yığınağı, Venezüella'daki darbe girişimi, İsrail'in ABD'nin himayesinde Filistin toprağında giriştiği katliam ve işgal, Irak'a müdahale için yapılan hazırlık; bütün bunlar, kurulmak istenen "yeni düzen"nin, silahların gücü ve ön açıklığına duyduğu ihtiyacın ifadesinden başka bir şey olarak görülemez.

Bu girişim ve gelişmelerin esas olarak ABD'nin belirleyici egemenliği altında gerçekleştiği bir gerçektir. Ancak bu, AB olarak "bir araya gelmiş" olanları da içinde olmak üzere, öteki büyük güçlerin "masumca" boş durdukları anlamına gelmemektedir. Avrupa'lı "demokratik" güçler ve Japonya gibileri, sermayenin işçi sınıfı ve bağımlı halklara saldırısında ve yukarıda söz konusu edilen bölgelere müdahalelerde ABD ile tam bir birlik içinde hareket etmişlerdir. Ayrıca ve özellikle 91' Irak saldırısından bu yana; belli başlı bütün ekonomik bölgelerde yayılma ve stratejik önem taşıyan her kriz bölgesine asker yerleştirme, politik etki ve askeri üs sahibi olma çizgisi izlemişlerdir.

Bunlar, bir yandan ABD ile, AB ve tek tek emperyalist ülkeler olarak her biri değişik oranlarda ve giderek daha girişken bir şekilde mücadele yolunu tutarken, öte yandan birbirleriyle rekabette ve ön sırayı almada, başta İngiltere ve Japonya olmak üzere, ABD'den yararlanma politikası da izlemişlerdir. Herbiri çoğunlukla "üçüncü yolcu" sosyal demokrasinin akıl hocalığı ile hareket eden bu güçlerin, işçi ve emekçilere, sendikalarına ve tüm demokratik örgütlenmelere saldırıdaki ortak sloganları "tekellerin rekabet gücünü koruma" olmuştur. Bunların, YDD'nin ortağı olduklarını ve ABD'ye "muhalefet"lerinin "düzen"in katı Amerikancılığı ile ilgili olduğunu göstermeye, sanırız kullandıkları sloganlar bile yetmektedir.

Uluslararası sermayenin ve başta ABD olmak üzere başlıca büyük güçlerinin "demokrasi, barış ve refahın evrensel egemenliği"ni ilan ettikleri günden bu yana geçen on yıl içinde; dört kıtadaki belli başlı stratejik bölgelere yaptıkları müdahaleler, yarattıkları karışıklıklar ve sorumlusu oldukları vahşet, görülemez ve anlaşılabilir değil, çünkü her şey gözler önünde cereyan ediyor. Özellikle 11 Eylül sonrası tamamen pervasızlaşan ve zincirlerinden boşanan emperyalist saldırganlık, her türlü insani ölçünün ötesine geçmiştir.

Türkiye, henüz bu saldırganlığın, doğrudan muhatap olduğu savaşlar, irili ufaklı kentlerin füze ve bombalarla ve Filistin'de olduğu gibi iş makineleriyle uğratıldığı yıkım, kitlesel ölümler gibi sonuçlarından dolaysız etkilenmedi. Ancak bu, emperyalist saldırganlığın yıkımından doğrudan etkileneneceği yolun taşlarının, kuşkusuz uluslararası tekeller ve emperyalist büyük devletlerin dayatmasıyla bizzat egemenler tarafından döşenmediği anlamına gelmiyor. "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" şiarı çoktan devletin yol gösterici ilkesi olmaktan çıkarılmıştır. Önceleri "barış", "insan hakları" ya da "demokrasi"nin "kurtarılması" gibi

"insani" gerekçeler ardına gizlenerek, Somali'den Balkanlar'a "uluslar arası güç"e katılan Türkiye, 2002 Haziranı'nda Afganistan sözde barış gücünün komutasını devralacak. Üstelik başta "ikircikli" davranılan ABD'nin muhtemel Irak operasyonunun hem de "göbeğinde" yer almaktan kaçamayacağı görülüyor. Amerikan televizyonlarında "Parasını verdik, tabii ki gereğini yapacaklar" biçiminde ve talep olmanın ötesinde "hak" olarak işlenen, IMF kredileri ve ABD müttefikliğinin "bedeli"nin Türkiye'ye ödettirilmesinden kaçınabilmek, işbirlikçiliğin üstesinden geleceği bir iş olarak durmuyor. Muhtemel Irak Operasyonu'nda, Filistin'e yönelik İsrail saldırısında alınan göstermelik tarafsızlık tutumunun bile izlenemeyeceği, zaten böyle bir tutumun giderek işbirlikçilerin de işine gelmez olacağı bir sürece doğru sürüklenildiği şimdiden söylenebilir. Türkiye'nin atmaya yöneldiği bu yöndeki adımların, "bölge gücü" olma hesabı ya da avutmasıyla, dünyanın en kızgın alanını oluşturan Balkanlar-Orta Asya'ya açılarak Kafkasya-Ortadoğu arenasında Amerikan taşeronluğuna soyunmaktan başka bir anlamı yoktur; ancak sonuçlarının olağanüstü ağır olacağını öngörmek için kahin olmaya gerek yok. Bu, en başta irili-ufaklı savaşların dışında kalamamak, yıkım, ölüm ve yanı sıra Amerikan savaş arabasına daha güçlü bağlarla bağlanma zorunda kalmak demek olacaktır.

YDD'nin ortaklarından AB ile "diyalog" ve bu birliğe üyelik süreci ise, kimilerine göre Türkiye'nin şansı ve "aydınlık geleceği"nin yolu olarak, tartışmalara da yol açan, günümüzün ve yakın geleceğin başlıca sorunlardan biri durumunda. 2001, Türkiye açısından bu sürecin, sorunları ve tartışmaları neredeyse damgalandığı bir yıl oldu, sorunları ve tartışmaları 2002'ye sarktı. 2002 sonunda üyelik görüşmeleri için takvimin açıklanacak olması ve Rum Kıbrıs Cumhuriyeti'nin tek yanlı üyeliğinin kapıya dayanması, tartışmaların yanı sıra iç politik çekişmeleri kızıştırıyor. Bu noktada Kopenhag Kriterleri ve "Avrupa şartları"na uyumun planı olarak açıklanan "Ulusal Program"ın gerçekleştirilmesi sorunu, tartışma ve çekişmelere yön veriyor. Kimilerine göre Avrupa Türkiye'nin demokratikleşmesini şart koşuyor ve bu "ulusal" çıkarlara aykırı. İdamın kaldırılması, anadilde eğitim ve yayın hakkı, OHAL'in kaldırılması gibi "şartlar", ülkenin bölünmesine neden olacağı için MHP, İP gibi partilerce AB karşıtlığının kaldırıcı olarak kullanılıyor. Kimileriye ülkenin demokratikleşmesini AB üyeliğine endekslediği için AB yandaşı politikalar izliyorlar. DSP'nin de daha çok bu görüşten yana kaymasıyla ANAP ve benzerleri, halkçı ve özgürlükçü olmayan yaklaşım ve tutumlarını Avrupalılığa dayandırıyorlar. İller İdaresi Yasası (süper valiler eliyle), Kriz Yönetim Merkezleri ve antidemokratik gerici yasalar yığınıyla olağanüstü halciliğin OHAL'siz devamı, idamın "ağırlaştırılmış müebbet hapis"e çevrilmesi, resmi dil dayatması sürerken devlet denetiminde göstermelik kurslar ve resmi yayınlarla "anadil" sorununun çözümlenmesi projeleri; özgürlükçü bir tutum ve demokratikleşme yönelimi olmadan "Avrupa jestçiliği" ile sorunun çözümünün dayanağı olarak sunuluyor. Ancak "Le Pensiz Le Pencilik"i onaylayan AB tarafından da desteklenen bu yönelim, Avrupa'dan demokrasi beklentisinin kof içeriğini, Avrupa'nın ülkenin demokratikleşmesi ile ilgisizliğini gösterirken, özgürlükler sorununun, ancak emperyalizme ve kuşkusuz işbirlikçilerine karşı mücadele içinde ele alınıp çözümlenebileceğini de ortaya koyuyor.

Ancak tüm tartışmalarına karşın AB süreci, Türkiye'yi sıkıştıran, hem üyelik sürecinin devamı hem de kesintiye uğraması koşullarında emperyalizme daha da bağımlı kılacak bir süreç olarak ilerliyor. AB karşıtlarının tüm atıp tutmaları, tamamen ABD (ya da örneğin İP bakımından Çin ve Rusya) kucağına oturmaya dayalıdır. AB'ciler ise, Amerikancılığın Avrupa yardakçılığı ile dengelenmesinin "bölge gücü" olma bakımından sağlayacağı avantajların peşindedirler.

Öte yandan, dünya ölçeğinde konuşmaya devam edilirse, ileri ülkelerde ve kuşkusuz geri ve bağımlı ülkelerde uluslararası sermayenin gözü dönmüşçesine ve intikam alırcasına yürüttüğü saldırının sonuçları da ortada. Son on yıldır hızlanan ve 2002'ye evrilererek 2001'de doruğa çıkan bu saldırılar, neoliberal ekonomi politikalarının dünya ölçeğinde dayatılışına bağlıyor. Sanayinin yanı sıra tarım, finans, ticaret ve hizmetlerin tam liberalizasyonuna dayanan ekonomi politikalarıyla, tüm dünya, uluslar arası tekellerin engelsiz talan alanına dönüştürülürken, tekel karının gerçekleşmesini sekteye uğratacak tüm "masraf kapıları" kapatılmak üzere saldırı tırmandırılıyor. Türkiye'de "on beş günde on beş yasa" dayatma ve söylemiyle gündeme oturmuş olan ekonominin yeniden yapılandırılmasının yasalara bağlanması, devletin yeniden yapılandırılmasının unsuru olarak "üst kurullar"ın kurulmasıyla örgütsel bakımdan da beslenerek, ülke tam bir kısıpaca alınmıştır denebilir. Kotaları ve ithalat serbestisini de içeren Tütün ve Şeker Yasaları gibi yasalarla tarımın ölüm fermanı imzalanmış, özelleştirmeye ilişkin hükmün Anayasa'ya sokulması, Endüstri Bölgeleri Yasası, Nitelikli Sanayi Bölgeleri Yasası, Devlet İhale Yasası gibi yasalarla sanayinin çökertilmesinde temel adımlar atılmış, Bankacılık Yasası, Merkez Bankası'nın Özerkleştirilmesi

Yasası gibi yasalarla finansal bağımlılık pekiştirilmiş, ticaret ve hizmetler alanında DTÖ kararları uyarınca GATS ve TRIPS'in kabulüyle bu iki alan da uluslararası sermayeye peşkeş çekilmiştir. Üstelik, artık uygulama da, Şeker Üst Kurulu, Tütün Üst Kurulu, Bankacılık Üst Kurulu, Gelirler İdaresi Kurulu, Borçlar İdaresi Kurulu vb. üst kurullarla sağlam kazığa bağlanmış; hükümet ve parlamentonun, üyelerinin yüksek maaşları IMF denetimiyle karşılanan bu kurullar lehine yetkisizleştirilmesi yoluna girilmiştir. Türkiye'nin Irak operasyonuna katılması dayatması olarak Amerikan TV'lerinden haykırılan "Parasını ödedik, katılmak durumunda" sözleri, basitçe IMF kredileriyle değil ama bu gelişmelerle de bağlantılandırılmalıdır.

Tüm bu emperyalist dayatmalarda IMF ve Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü'nün yanı sıra önemli işlev yüklenmiştir. DB, bir başkan yardımcısını hükümete ödünç vermiş, süper yetkileriyle bu bakan aracılığıyla tüm ekonomi politikalarının ve ilişkili diğer alanlara dair politikaların yürütülmesini emperyalistler adına kendi eline almıştır. İkiz kardeşi IMF'nin denetçileri Türkiye'den neredeyse ayrılmamakta ve ülkenin tüm yönetsel aygıtının, özellikle ekonomi yönetiminin, ayırım olmadan, istedikleri her toplantısına, Asgari Ücret Tespit Komisyonu toplantılarına bile katılmaktadır. Bu gelişmelerin tümünün altında imzası olanların, en başta Bahçeli ve MHP'sinin, örneğin şovenizminin konusu kıldığı Kürt sorununu seçim yatırımı haline dönüştürürken, AB şartları karşısında ileri sürdüğü "ulusallık" ve "ulusal çıkarlar"a ilişkin gerekçelerin tamamen yalana dayalı olduğu ortadadır. Ülke yönetimini bile yabancılara ihale edecek, uluslararası tahkim de içinde olmak üzere tüm peşkeş anlaşmalarını onaylayacak ve sonra sıra demokratikleşmeye gelince, "ulusal" çıkarlardan bahsedeceksin, bu gülünç olmaktadır!

Emperyalistlerin, muhasebeci kuruluşları eliyle ve doğrudan dayattıkları arasında, esnek çalışma ve toplam kalite yönetimi gibi üretim tekniğini de ilgilendiren üretimin ve birikimin yeniden yapılandırılmasının önemi büyüktür. Sendikasılaştırma, taşeronlaştırma, düşük ücret, sosyal güvenliğin ilgası, emeklilik yaşının yükseltilmesi, sosyal yardımların tümüyle kesilmesi gibi saldırılarla birlikte sürdürülen bu yeniden yapılandırma süreci, dünya ölçeğinde gündemdedir, ancak bağımlı/sömürge ülkelerde iş çıkırından çıkmıştır. Sosyalizmin tüm biçimsel kalıntılarıyla gündemden çıkmasına (Sovyetler Birliği'nin çökmesi) ve işçi ve emek hareketinde gerileyişe bağlı olarak elini tamamen serbest hisseden emperyalistler, işçi ve emek düşmanı uygulamalarda gemi azıya almışlardır. Sınıfın ve emeğin yaratıcılığının bile inkar edildiği, üreticilerin keyfi olarak üretici olmaktan bile çıkarılarak "tüketici" kategorisinde tanımlandığı, tüm üretkenliğin sermayeye özgü sayıldığı ideolojik çerçevesiyle neoliberal YDD saldırganlığının emeğin en küçük hakkını onaylaması beklenemezdi. Öyle oldu. Sendikal özgürlükler de içinde olmak üzere, emeğin tüm hak talepleri yok sayılmaktadır. Türkiye'de 2001 ve 2002'nin ilk ayları, bu yönden, yasaklanan grevler ve sendikalaşma mücadelesi içinde işten atılan işçilerle, toplu sözleşmelerin uygulanmamasıyla karakterize oldu. Asgari ücretle ve onun da altında çalışma kural haline geldi. Dünya ölçeğinde milyarlar, Türkiye'de on milyonlar, haklarından yoksun, yoksulluk sınırının altında, önemli bir bölümü açlık sınırının altında yaşamaya, işsizliğe, sefalete, açlığa mahkum edildiler. Zenginlikler giderek daha küçük bir azınlığın elinde daha da büyüyerek birikirken, sefalet yaygınlaştı.

2001, başlıca bu karşıtlığın üzerinde yükselen kapitalist krizlerin yaygınlaştığı yıl oldu. IMF ve DB eliyle yürütülen emperyalist talan politikaları, paradan para kazanmanın ve tekellerin özelliği olan üretimden kopuşun (rantiye) ilerlemesi, özellikle bağımlı/sömürge ülkelerde bu krizleri tetikleyen unsurlar oldular. Güneydoğu Asya'da başlayan, on yılı aşkındır Japonya'nın içinden çıkamadığı durgunluk ve kriz, oradan Rusya'ya, sonra da Türkiye ve Latin Amerika'ya sıçradı. 2001, kapitalist krizin, ABD ve Almanya gibi en gelişkinleri başta gelmek üzere, tüm kapitalist ülke ekonomilerinin içine girdiği durgunluk eğilimini kapsayarak kapandı, kriz, tüm bilançolarıyla, kendisini, 2002'ye devretti. İşsizlik ve durgunluğun olağanüstü boyutlar kazandığı bu dönemde pazar sorununun önemi büyüdü. Tekeller, bu nedenle birbirlerinin boğazına sarılmaya yöneldiler. Şirket evlilikleri ve yutmalar hem dünya ölçeğinde hem de Türkiye'de en yüksek düzeye çıktı; pazar kavgaları arttı. Gelişmelerin gelip dayandığı başlıca sonuçlardan biri; Afganistan ve olası Irak saldırısının ortaya koyduğu, yeniden yapılandırmanın önderi ABD'nin yanı sıra Avrupa, Rusya, Çin, Japonya gibi belli başlı tüm emperyalist büyük güçleri ilgilendiren bir "yeniden paylaşım"ın gündeme oturmasıdır. Afganistan saldırısı, kuşkusuz Bin Ladin ve El Kaide ile değil ama, enerji yollarının denetlenmesi ve Avrasya'da stratejik mevkiiler edinme gibi emperyalist yeniden paylaşımına bağlanan yönelimler ve gelişmelerle açıklanabilir. Gelişmelerin dayattığı ikinci sonuç, işbirlikçiliğin dayanaklarının yenilenmesiyle ilgilidir. Neredeyse sendikal alanda sendikaların ve sendikal bürokrasinin işlevsizleşip gereksizleşmesine benzer bir süreç, emperyalistlerle işbirlikçilerinin ilişkileri açısından gündeme gelmektedir. Bağımlı/sömürge ülke ekonomilerinin emperyalizme tamamen bağlanmaları ve IMF, DB ve

DTÖ gibi aygıtlar eliyle uluslararası tekeller ve büyük emperyalist devletler tarafından tek merkezden işletilmesi ve yönetilmesi, bu ekonomiler üzerinde büyüyen, onun egemeni ve peşkesinin dayanağı işbirlikçi yerli tekelleri, sermayenin yeniden üretimi (birikim) süreci içinde işlevsizleştirmektedir. Eskiden uluslar arası sermayenin genişletilmiş yeniden üretimi sürecinde kendilerine bir yer bulan işbirlikçi tekeller, şimdi tam liberalizasyon koşullarında, uluslararası tekellerin önündeki tüm engellerin kaldırılmasına bağlı olarak, bu tekellerin kendi etkinliklerini doğrudan kendilerinin gerçekleştirebilmeleri nedeniyle, işlevleri ve bu işlevlerin dayanağı olan –sermayenin birikimi sürecindeki- konumlarında kaymalarla yüz yüzeler. Yutmalar ve evliliklerle şekillenen sermayenin yeniden yapılanmasında bu işlev kaybı, işbirlikçilerin acenta, bayi ve taşeronlar pozisyonuna gerilemesinde ifadesini bulmaya başlamıştır. Türkiye'nin en büyük holdingi ve işbirlikçi tekelliliğin duayeni Koç'un temel dayanaklarından olan finans grubunun yarı hissesini satarak İtalyan finans grubuyla yaptığı evlilik, yine Koç'un Ford'la, Sabancı'nın da Toyota ile olan ortaklığındaki hisselerini yabancı ortaklarına devrederek pazarlamaçılıkla sınırlı faaliyete gerilemeleri, bu yöndeki gelişmenin belirtilerindendir. "Kemik yalayıcılığı", emperyalist tekellerle işbirlikçileri arasındaki ilişkinin özünü oluşturmaktadır, ancak ilişkinin biçiminde ve iktisadi dayanağında bir değişme sürecine girildiği de görülmektedir. Ulus ve ulusal çıkarlarla ilişkisi, başından beri peşkes üzerinden kâr elde etme olan işbirlikçilerin, sermayenin yeniden yapılanmasının unsuru olan yeniden yapılanmalarında, artık ulusal değerler üzerinden kârdan çok, rant sağlayacakları bir konuma itilmekte oldukları söylenebilir. Bu, kuşkusuz tam sömürgeleşme sürecinin özelliklerindendir. Üst kurulların doğrudan –IMF vb. aracılığıyla– uluslararası tekellere bağlanması ve çıkarılan yeni yasalarla yine uluslararası tekellerin talanının garanti altına alınması ile de pekiştirilen doğrudan emperyalist sermaye egemenliği, ülkenin geleceğini ipotek altına almaktadır. Bu yöndeki gelişmeler, Türkiye ve Arjantin gibi ülkelerin uğradığı kriz yıkımından en çok kârlı çıkanın uluslararası tekeller olmasıyla da doğrulanmaktadır. Kuşkusuz krizi işbirlikçi tekeller de fırsat olarak değerlendirmişler, ama kaymağı, sadece "büyüklükleri" nedeniyle değil ama yenilemekte oldukları ilişkileriyle de uluslararası tekeller yemiştir. Bankalara açılan sendikasyon kredileri, 30-40 milyon dolarla yaptıkları spekülasyonlarla krizler tetikleyen ve milyar dolarlar kazanan uluslararası bankaların vurgunculukları, IMF borçları, bu yöndeki gelişmelerde anahtar rol oynamıştır. Ama tümüyle ilgili olarak, asıl önem kazananın, emperyalistler ve işbirlikçileri arasındaki ilişki değil ikisiyle işçi sınıfı ve emekçi halk arasındaki ilişki olduğu kesindir. Birinci ilişki, paylaşımın biçimini ilgilendiren değişmelerin konusu olsa da, ikinci ilişki, tüm borçlanmalar ve vurgunlarıyla, bilim ve teknikteki ilerlemelerin de katkısıyla giderek emeğin üretkenliği artar ve verimliliğinin maliyetine ilişkin tüm koşulları zorlanır ve dolayısıyla çalışma koşulları kötüleştirilip işsizler ordusunun büyümesine yol açılırken yoğunlaştırılan sömürü oranıyla, olağanüstü boyutlara ulaştırılmış artı-değerin yanı sıra, tarım ve ticaret alanının liberalizasyonuna bağlı olarak, bu alanlarda yalnızca tam bir talan konusu edinilmiş tüm biçimleriyle ödenmemiş emeğe el konulmasıyla da yetinilmeyerek, esnaf ve küçük üretici köylülüğün kitlesel iflasına ve işsizleşme biçiminde proleterleşme sürecine sürüklenmesine götüren yağmacı el koyuculukla sömürülen ve ezilen sınıf ve tabakaların haksız-hukuksuz köleleştirilmesini ve aşağılanmasını içermektedir. 2001 ve 2002'nin Türkiye'de olduğu kadar, dünya ölçeğinde, ama özellikle bağımlı/sömürge ülkelerde, sömürülen ve ezilen yığınlar bakımından anlamı, tamamen burada, kölelik ve aşağılanma koşullarının pekiştirilmiş olmasındadır.

Bütün bu olup bitenlerin; sermayenin işçileri ve halkları sınırsızca yağmalaması önündeki engellerin kaldırıldığı "dümdüz edilmiş" bir "yeni" dünyaya ulaşmak için olduğu kuşkusuzdur.

Fakat 11 Eylül sonrası doruğuna ulaşmak üzere son on yıl içinde olup bitenlerin, sözü edilen saldırılar içinde yeniden altını çizdiği bir şey var ki, o da, sermaye ve emperyalizmin saldırıları karşısında meydanın boş olmadığıdır. Madalyonun diğer yüzünde başka şeyler var: Esas olarak sendikalar çatısı altında birleşen ve "artık bitti" denilirken kendini yeniden kabul ettiren işçi hareketi ile ezilen halkların bir türlü sona erdirilemeyen, neredeyse bastırıldı denilen her yerde yeniden kabaran ve kırılmayan direnişi.

2001 ve onu besleyen son yıllar, bütün halklara ve emekçilere umut ve esin verecek bir güç olarak işçi sınıfını sahneye yeniden sürmekle kalmamış; geçen yüzyılın ilk yarısındaki kazanımların sağladığı mevzilerden atılmış ve bir çok araç ve olanaktan mahrum duruma düşmüş bu sınıf ve hareketi kadar, birleştirici niteliğiyle, onun dayanaklık ettiği sosyalizm özleminin de tek gerçek alternatif olarak yeniden güç toplamasına götürmüştür. Kapitalist kriz, vaat edilen "refah toplumu"nu bir fiyaskoya dönüştürürken, kapitalizmi "tarihin sonu" ilan eden demagojiyi de geçersizleştirmiş, 11 Eylül'le birlikte burjuvazinin geminin bordosundan attığı "demokrasi", "barış", "insan hakları"na ilişkin tumturaklı çağrılarının yerini "cezalandırma"cı, intikamcı saldırgan sloganlara bırakmasıyla birleştiğinde, işçi sınıfı ve dünya halklarına

yönelik aldaticılığın yanı sıra aydınların teslim alınışının temelleri son derece daralmış; emperyalist burjuvazinin kendisinden başkasına hayat hakkı tanımayan yağmacı ekonomik ve sosyal saldırganlığının "ikna ediciliği" ile birlikte düşünüldüğünde, bir avuç azınlık dışında, kapitalizme bel bağlama ve geleceği onda arama eğilimi sönmeye yönelmiştir. Bu açıdan, henüz, bilinç ve örgütlenme düzeyiyle işçi sınıfının ve onun dünya görüşü olarak sosyalizmin yolun başında olduğu, ama uğranan geçici yenilgiden kurtulmak üzere nesnel ve öznel koşulların bir araya gelmeye başladığı söylenmelidir.

Henüz işçi hareketi ve dolayısıyla sosyalizmin işçi hareketi ile birleşmesi önemli zaafarla karşı karşıyadır. Örneğin, sermaye, kendi egemenliği ve açgözlülüğünün ürünü olan kronik işsizliği işçi hareketinin gelişmesinin önünü almak üzere kullanmaktadır. Bilinç ve örgüt eksikliğiyle birleştiğinde işsizlik korkusu; hareketin gelişmesi bakımından engelleyici olmaktadır. Sendikaların tepesindeki işbirlikçi bürokratlar, kalite yönetiminde kendilerine bir yer bulabilmiş ve çıkarlarını sermayeninkiyle birleştirmeyi marifet sayan işçi aristokrasisi ise, bu "gerekçeyi" bahane ederek sermayenin platformunu kabul etmeyi ve onu neredeyse kendi platformları olarak ilan etme anlamına gelecek bir tutumla savunmayı "aziz" bir görev bilmekte ve sınıfı ve hareketini arkadan hançerlemektedirler. Bunların sermayenin pervasızlığı karşısındaki teslimiyetçilik ve işbirlikçiliklerinin hak mücadeleleri ve grevlerde acizlik, umutsuzluk ve çaresizlik biçiminde dışa vurması; işçi ve emekçi kitleleri arasında sendikalara güvensizlik, giderek ilgisizlik ve onlardan uzaklaşmanın yaygınlaşmasına yol açtığı kadar, toparlanma ve yeniden ileri atılmanın koşullarını da olumsuz etkilemektedir. En başta bu nedenle, ileri ülkeler de içinde olmak üzere hemen bütün ülkelerde sendikalar, itibar ve üye kaybı ile yüz yüze kalmak ve küçülmekten kaçınamadılar. Şimdi işçi hareketi, en temel dayanağı olan sendikaların bu geriye düşmüş pozisyonu üzerinden gelişmek durumundadır. Bunun sıkıntılarını yaşamaktadır.

Öte yandan, pazar sorunu üzerinden emperyalistler arasındaki çelişkilerin, buna aşırıya varan yağma ve talanla birlikte krizin eklenmesiyle sermaye ile emek ve emperyalistlerle ezilen halklar arasındaki çelişkilerin keskinleşmesine bağlı olarak gündeme gelen uluslararası ve tek tek ülkeler ölçeğinde gericileşme, hareketin gelişmesinin bir başka zorluğunu oluşturmaktadır. Dış ve iç "güvenlik" kampanyaları; dışta, ticaret savaşları tehditleri, halklara giderek daha fazla müdahale, kriz bölgelerini genişletme, askeri üsleri her yere yaygınlaştırma, orduları müdahale orduları olarak yenileme ve ortak ordular kurma; içte ise, bütün bu ülkelerde ortaklaştırılmış "güvenlik" paketleri, demokratik hakların daha fazla kısıtlanması, ortamın terörize edilmesi, yabancı düşmanlığını teşvik ve faşist akımların yükselişini tahrik edecek girişim ve önlemler, dolaysızca, işçi ve halk hareketinin önünün alınmasını ve bastırılmasını hedef almaktadır.

Bütün bu gelişmelerin anlamı şudur: içeriğinden önceki bölümde söz edilen saldırının kapsamı, uluslararası mücadele ve "iç güvenlik" politikasının (bunlar kendileri zaten birer saldırdır) faturaları ile daha da ağırlaşacaktır. Nitekim, saldırılardaki bu ağırlaşma bir süredir bütün ülkelerde hissedilmektedir. Ayrıca, ekonominin "rekabet gücü", ülke "güvenliği" vs. söz konusu olduğunda, bütün düzen partilerinin tek bir parti olarak hareket etmeleri, işçi ve emekçilere kesilen faturaların katlanarak büyümesi anlamına da gelmektedir. Nasıl bakılırsa bakılsın; görülen odur ki, girilen dönem işçi ve emekçiler ve halklar açısından zor bir dönem olacaktır.

Koşullar böylesine ağır olduğuna göre; saldırıları püskürtmek, dünyadaki gidişatın yönünü değiştirmek olanaksız mıdır? İşçi ve emekçiler ve ezilen halklar açısından olanaksızlık ve dezavantajların daha fazla olduğu doğrudur. Buna karşın, avantaj ve olanakların çoğalması ve saldırıların püskürtülmesinin olanaksız olduğu da düşünülemez. Örneğin yakın geçmişte Fransa ve İtalya'da hükümetlerin düşmesine yol açan direnişler bile, işçi ve emekçi kitlelerin saldırıları püskürtme ve gidişatı değiştirme güç ve olanağına sahip olduklarını göstermeye tek başlarına yetmektedir.

İşçi sınıfı ve emekçi kitlelerin hareketinin hemen her yerde yükseliş belirtileri gösterdiği bir gerçektir. Arjantin'den İngiltere'ye, İspanya'dan İtalya'ya, Venezüella'dan Filistin'e, bu olgu rahatça görülebilir. Ayrıca, İtalya'daki zıtlasma, Fransa 1 Mayıs'ı ve Avrupa'da yayılan anti Amerikan duygular, hareketin yönü ile ilgili diğer veriler olarak görülebilir.

Açık kitle hareketi açısından durum böyle olduğu gibi; on yıl öncesi veri olarak alındığında, işçi ve emekçilerin sağı solu ile ve kırmızısı yeşili ile düzen partilerinin politikalarından ve giderek partilerden, hatta parlamentolardan kopuş süreci yaşadıkları da bir gerçektir. Sermaye partilerinin, liberalizasyon politikalarını esas alan tek partiye dönüşme ve dinsel, ulusal vb. motif farkları bir yana aralarındaki ayırım çizgilerinin yok olması eğilimi göstermelerinin yanında, kuntlaşan ve iyice güdükleşen burjuva

demokrasinin artık ezilen yığınları ve hareketlerini düzene bağlayıcı özelliklerini kaybetme eğilimi göstermesi ve üstelik üst kurullar gibi yeni "aygıtlar"ın devreye girmesinin "noter"e dönüştürücü etkileri ve olağanüstü yönetim yöntemlerinin (kriz merkezleri, gerici yasalarla yeni yetkilendirmeler, başkanların artan yetkileri vb.) hemen her ülkede güncelleşip olağanlaşması- tümü bir arada, bu kopuşu koşullandırmaktadır. Diğerlerinin yanı sıra sadece bu durum bile, toplumları patlamalara yönlendiren zemini beslemektedir.

İşçi sınıfı ve emekçilerin hareketi görülebilir dönemde nereye kadar varabilir ve süreç nasıl örgütlenebilir denildiğinde ise, akla ilk gelen kuşkusuz işçi sınıfı ve emekçi hareketinin içinde bulunduğu zayıflıklardır. Bunların başında bilinç ve örgüt düzeyinin geriliği gelmektedir. Dünyada ve Türkiye'de sınıfın partilerinin örgütlenmesinin ilerletilmesi ve birer çekim merkezi haline gelmeleri, tayin edici sorundur. Burada önemli olan, sınıf partisinin, sınıfa ve onun ana kitesinin örgütlenmesinin ilerletilmesi sürecinin bir parçası olarak örgütlenmesidir ki sınıfın ileri unsurlarından oluşan sınıf partisinin örgütlenebilmesinin başka bir yolu ve koşulu yoktur.

Bugün gidişatı değiştirecek ve öteki sınıf ve tabakalara yön verecek yegane güç olduğunu son yıllarda yeniden kanıtlamış olan işçi sınıfının elinde, hareketin dinamik ve olanaklarını kullanmasını etkileme özellik ve yeteneğine sahip büyük ülkelerde sendikalardan başka bir araç yoktur. Kimi ülkelerde genellikle sendikaların bir araya gelmesiyle oluşmuş, Türkiye'deki Emek Platformu'na benzer ve henüz kalıcılışmayan ve sendikalara benzer biçimde sendikal bürokrasinin egemenliğindeki başka örgütlerin bulunması, bu gerçeği değiştirmiyor.

Bu ve daha başka nedenlerle sendikaların öneminin olağanüstü artmış olduğu; buna karşın, sendikaların esas olarak işbirlikçi sendika bürokrasisinin elinde bulunduğu ve bunun da sendikaların işçi ve emekçi örgütleri olarak işlev görmesini en ileri derecede baltaladığı biliniyor. O halde, hareketi (sendikaları da içine çekerek) örgütleme; aynı zamanda sendikaların değişmesi ve gerçek mücadele merkezleri olarak yenilenmesi için mücadele ile görevli fabrika ve işyerlerinde ve sendikalardaki ileri, bilinçli işçi, emekçi, temsilci ve sendikacı kümelerinin faaliyetlerine özel önem vermek- geleceği kurtarmak üzere günün en önemli görevi budur. Sendikaların (ve Türkiye'de buradan giderek Emek Platformu'nun) değişimi, yenilenmesi ve hareketin gelişmesi ve örgütlenmesinin en önemli dinamiği, dayanağı bu güçlerdir. Bu güçler, henüz onun içinde örgütlenmiş olsun ya da olmasınlar, sınıf partisinin başlıca güçleridir. Bu güçler, görevlerini en ileri derecede üstlenmedikleri takdirde; sendikaların, değişim ve dönüşüm yoluna girmeleri olanaksız olacağı gibi; sermayenin saldırılarına karşı mücadele ve emperyalizme karşı hareketin potansiyel ve olanaklarını kullanmaları olasılıklarının en aza inmesi de kaçınılmaz olacaktır.

Öte yandan, yeni dönem, tekellere, sadece işçi sınıfının parçalanmasına yönelik ekonomik ve politik önlemler alma olanağı sunmamış, dünya emekçilerinin enternasyonal dayanışması için de yeni imkanları gündeme getirmiştir. Esnek çalışma yoluyla üretimin dünya yüzeyine yayılması emekçi sınıfların uluslar arası örgütlenme sorununu da yakıcı hale getirmiş ve son yıllarda ortaya çıkan bir çok örneğin de gösterdiği gibi , aynı tekelin farklı ülkelerdeki üretim birimlerinde işçiler ortak eylemlere gitme eğilimine girmişler, uluslar arası sendikal platformlarda bu dayanışmanın ve mücadele biçiminin sorunları tartışılır olmuştur.

Bu perspektiften bakıldığında, dünya ve Türkiye'deki gelişmeler olumsuz değildir ama henüz burjuva akımların etkisini kıracak bir politik ve örgütsel konumlanma bakımından yeterli düzeyde olmadığı da söylenebilir. Ama "solcu" görüntülü olanların da katılımıyla neoliberal teorisyenlerin, "bilim ve teknikteki gelişmeler", "üretim sürecindeki değişiklikler" türünden gerekçelere dayandırılarak işçi sınıfının tarihsel rolüne artık sahip olmadığı, bu rolün, kimilerine göre şuna ya da buna, ama işçi sınıfından başka herkese, "aydınlar"a, "solcu"lara, örgütlü olarak sınıfa dayanmayan "küreselleşme karşıtları"na daha çok da "çok kimliklilik" ve "çok kültürlülük" bağlamında farklılıkları ve kendilerinin de alabilecekleri farklı tavırlarıyla (çevreci, feminist, etnik vb.) gruplara ya da "sivil toplum kuruluşları"na kaldığı yönlü nesnel gerçeği çekiştiren ve yok sayan çabaları karşısında ve tüm yetersizliğine karşın, işçi sınıfının ve partisinin örgütlenmesinin sağlayacağı ilerleme, geleceğin yönünün belirlenmesinde tayin edicidir. Sonunda her şey gelip tek bir noktada düşümlenmektedir: Sermaye karşısında emek ya da burjuvazi karşısında işçi sınıfı ve giderek fraksiyonları işlevsizleşerek tek partiye dönüşme eğilimi gösteren sermaye partisi karşısında emeğin partisi. Diğer tüm güçler ara güçlerdir, diğer tüm parti ve akımlar ara akımlardır. Dünyada ve Türkiye'de olağanüstülükleri, kriz yönetim merkezleri, güvenlik konseyleriyle, neoliberal politikaları, yağmacılıkları ve tüm geleceği karartan kötülük, haksızlıkları ile büyük burjuvazi ve emperyalizm ve

karşısında geçici yenilgiden yeni çıktığı, toparlanmakta olan haliyle, tüm zaaf ve yetersizlikleriyle işçi sınıfı ve emekçiler. Gerisi ayrıntıdır. Ve aslında onların da tek partisi vardır, işçi ve emekçilerin de. Dünyanın ve Türkiye'nin geleceğine bu iki gücün çatışması karar verecek. Bir tarafın yaptıkları ortada. İşçi ve emekçilerin yapacakları ise, büyük görevler olarak karşılarında duruyor. Böyle. Ama bir yanda yok edilmekte olan bir dünya var. Öte yanda kazanılacak koca bir dünya duruyor. Aslında bakış zaviyesi farklı aynı dünya, bu. Tek sorun zaviyede ve o zaviyeye karakterini veren sınıflarda. Hükümetlere ilişkin gelişmelere, çıkmış ve çıkacak yasalara, alınmış ve alınacak yeni karar ve eski ve yeni uygulamalara kendi sıfatlarını takıp tanımlarını kendi yordamlarınca yapacak iki karşıt sınıf, iki karşıt siyasal güç.

Gelecek kuşkusuz işçi sınıfındadır. Tarihin tekerleği öyle dönmektedir. İşçi damgası taşımayan hükümet değişiklikleri de elbette önemlidir, ama sermaye açısından gerçekleşen ve gerçekleşecek değişikliklerdir. Gereken ise, işçi sınıfının iktidarındır. Tüm gelişmeler, bunu yakınlaştırdığı ölçüde değer taşıyabilir. Öyleyse, bugün için "erken seçim" vb. üzerinde "top zıplatmak" gerekli görünmüyor. Çalışma, emeğin iktidarına odaklanmak durumundadır. Bu, tüm "sürdürülebilir" gelişmelerin panzehiri olarak ulaşılmaz uzaklığın sorunu hiçbir zaman olmadı, şimdi de değil.